

๗/๑๐

หนังสือ
หนังสือ

กรมศิลปากร
กรมศิลปากร

จันทร์ สิริเวราทนิเทศ

หนังสือหาข่าว

กล่าวด้วยเวร ของ พระ อาทิตย พระจันทร์

กล่าวด้วยขันตยาธิคุณ

2434

พิมพ์ที่ศึกษาธิการกรุงเทพฯ ๒๐๐๐ ฉบับ

เมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายนรัตนโกสินทร์ ศก ๑๑๐

เรื่องมี ๒ วิธี } นี้ ท่านผู้ที่มีความอดทนมาก ผู้ที่
จนทร }

ยังไม่ทราบความตลอดก็มีมาก ข้าพเจ้าเห็นว่าผู้ที่

ยังไม่ทราบทำได้ทราบไว้ก็มีประ โยชน์อยู่ เมื่อผู้

ที่ไม่รู้จะ ได้ตามจะได้เล่าความให้ผู้นั้นรู้เองกันไป แด

บาทิตย } ก็เป็นของล้าสมัยโลก เวลาท่านก็ได้
พระ จันทร }

เห็นอยู่ ว่าเป็นของมีคุณจริง ขรรคตาของที่มีคุณเรา

ก็ควรจะรู้เรื่องราวของ ๆ ที่มีคุณนี้ไว้จึงจะสมควร เพราะ

ฉะนั้นข้าพเจ้าจึงได้เรียบเรียงเรื่องราวตามพระบาทิตยจะว่า

ต่อไปนี้

การวิว ธรมการ

เรื่อง สิริย } ปริตสูตรนี้ มีมาในคัมภีร์มัชฌิมนิกายว่า
จันทร }

เรื่องหนึ่งสมเด็จพระพุทธเจ้า ประทับในเขตวนาวาค
ขนาดปิ่นทศการาม ใกล้กรุงสาวัตถี ครั้นนั้นบังเกิดจันทร

คาหะครึ่งหนึ่ง สิริยคาหะครึ่งหนึ่ง คือพระ สิริย
จันทร }

เทพบุตร อโนสุรินทราหุลจับ พระ สิริย
จันทร } เทพ

บุตรจึงร่ำกถึงองค์สมเด็จพระพุทธเจ้า แล้วเปล่งอุทาน

วาทิ ด้วย วจี } ประนาม ว่าครั้งนี้ข้าพระองค์ ถึงซึ่ง
มโน }

ความคับแค้น คือโภยแห่งอสุรินทราหู หากผู้จะเป็นที่
พึงพำนักนี้มีได้ ขอพระองค์ จงเป็นที่พึงแห่งข้าพระพุทธเจ้า

ด้วยเกิด เมื่อพระ สิริย
จันทร } เทพบุตรกล่าวฉนั้นแล้ว สมเด็จพระ

พุทธเจ้า ก็ทรงพระปรารภดังจึงตรัสว่า ดูก่อนอสุรินทรา

ทุ อัน สิริย } เทพบุตรนี้ จึงพระดาดาตผู้อรหันต
จันทร }

บุคคล เป็นที่พึ่งพำนักนี้แห่งตนแล้ว ธรรมดาพระพุทธรเจ้า
ทั้งหลายเช่นพระดาดาตนี้ ย่อมมีปรกติดุณฺเฐระห์ แก่สัตว์

โลกทั่วไป แด สิริย } เทพบุตรใด มีปริมณฑล ๕๐ }
จันทร } ๔๙ }

โยชน ย่อมมีรัศมีไฟโรจน์ส่องโลกอันมืดให้สว่างได้ มีคุณ
แก่โลกเป็นอันมาก เพราะฉะนั้นท่านอย่าพึงเบียดเบียน

สิริย } เทพบุตรอันเป็นพุทธสาวกเลย จงปลดปล่อยเสีย
จันทร }

เกิด เมื่อสมเด็จพระผู้มีพระภาคย์ ตรัสเช่นนั้น อสุริน

ทราหุทีมีความหวาดหวั่น ปลดปล่อยพระ สิริย } เทพบุตรเสีย
จันทร }

แล้วรีบไปสู่สำนักนี้แห่งไพจิตราสูร ๆ เห็นอสุรินทราหุมาขึ้น

อยู่ ดูอาการทวนไถวณนั้นจึงถามว่า มีเหตุการณ์ อย่าง

ไรหรือ จิ้งปด้อย ^{สุริย}
จันทร } เทพบุตรเลี้ยงรับมาสู่สำนักนี้

เรา ดูอาการโคกเศร้าหวาดเสียวอยู่ อสุรินทรานุแจ้ง
เหตุแก่ไฟจิตราตรว่า ข้าพเจ้านี้ สมเด็จพระพุทธเจ้าทรง

ตรัสคัดค้นบังคับ มิให้จับ ^{สุริย}
จันทร } เทพบุตรซึ่งมีคุณแก่โลก

ถ้าข้าพเจ้ามิปลดปล่อยข้าอยู่ ลักน้อยหนึ่งก็คงมีอันตราย คือ
ศีลจะข้าพเจ้าจะทำลายออกเจ็ดภาคย์ ถ้าหากมิเป็นเช่นนั้น

แม้ว่าจะมีชีวิตอยู่ก็จะได้ไม่พ้นได้ด้วยความสุขต่อไป ด้วย

พระพุทธอาณาจักร ตรัสบังคับคัดค้น อาไศรยเหตุนี้ ข้า

พเจ้าจึงมีความทวนหวาดรับมาสู่สำนักนี้แห่งท่าน ผู้ปรีชา

ญาณฟังทราบความตามเรื่อง ^{สุริย}
จันทร } ประดิษฐ์

ต่อไปนี้จะได้กล่าวใน ^{สุริย}
จันทร } สุตระ แสดงด้วย
ราหู }

เวรอาชาวุ ^{สรี} ^{จันทร์} | ^{เทพบุตร} แลอสุนทรหา

ซึ่งได้ลั่นนิจยกิรตา ^{เนื่อง} มาแต่เบื่องบุริมชาติ ^{โดย}
 นิทานว่า ^{ครั้ง}หนึ่งสมเด็จพระพุทธเจ้า ^{ประทับ}พระเชต
 วनावาคแห่งอนาถปิณฑิกะ ใกล้กรุงสาวัตถี ^{ครั้ง}นั้น
 เวลาราตรีวันหนึ่ง ^{ยัง}เกิดจันทรคาหะ

ฝ่ายสมเด็จพระเจ้าบัลลเณทโกศลราช แลชาวพระนคร
 ต่างสัญญากันว่าราตรีวันนี้ ^{เป็น}มงคลพิณนักขัตฤกษ์จันทร
 คาหะ ^{ต่าง}ก็เอิกเกริกทำการมงคลจนสิ้นส่วนแห่งราตรี
 ครั้นเวลารุ่งเช้า ^{สม}เด็จพระเจ้าบัลลเณทโกศลราช ^{เสด็จ}
 ไปยังพระเชตพน ^{ด้วย}พระกระมลจะใคร่ทรงฟังธรรม
 เทศนา ^{ครั้น}ได้ทรงสดับธรรมกถาในสำนักนี้สมเด็จ
 พระพุทธเจ้าแล้ว ^{พระ}องค์จึงกราบทูลว่า ในราตรีคืน
 วานนี้ยังเกิดจันทรคาหะ ^{รัศมี}พระจันทร์มืดหนักหนา
 ตกแต่ว่าบุพพกรรม ^{แห่ง}พระจันทร์แลอสุนทรหาทั้ง ๒
 นั้นจะมีแก่กันหรือฉันใด ^{สม}เด็จพระผู้มีพระภาคย์

จึงตรัสว่า ดูก่อนบพิตร บุพพกรรมแห่งเทพบุตรทั้ง ๒
 นั้นย่อมมีแก่กัน สมเด็จพระเจ้าบัลเลนทิโกศล จึง

กราบทูลอาราธนา สมเด็จพระจอมนราศพทศพลกีทรง
 ตรัสเทศนาสาธกนิทานว่า ในอดีตกาลนับล่วงแต่กาลนี้

ลงไปหกหมื่นกัลป์ ในที่สุดกัลป์ลำดับนั้น มีบุรุษคหบดี
 ผู้หนึ่ง อยู่ในหงษวดีนครมีนามกว่า กุณฑลคหบดี ๆ

มีบุตรชาย ๓ คน บุตรคนใหญ่ชื่ออวิฐฐิระ คนกลาง

ชื่ออุละ คนน้อยชื่ออิมกะ อยู่มาเวลานี้ ๑ ปีนี้

สามคนนั้น ภักดีกันแต่เช้า ช่วยกันจัดสุบพิณญชนะเพื่อ

จะรับประทาน แต่แบ่งกันทำการคนละอย่าง พี่ชาย

ใหญ่เป็นผู้ดูแลขีมรดเปรี้ยวเค็ม น้องชายกลางเป็นภาระ

เครื่องปรุง น้องชายน้อยเป็นผู้ติดไฟไล่ฟัน ฝ่าย

น้องชายกลางนั้น ปรุงเครื่องไล่หม้อเสร็จแล้ว ก็ยกขึ้นตั้งบนเตา

น้องชายน้อยก็เข้าติดไฟไล่ฟัน พี่ชายใหญ่ถือทัพพีเข้า

มายืนคอยดูอยู่ ฝ่ายน้องชายน้อยนั้นติดไฟไม่ใคร่จะโผลง

เปลวเพลิงอัปเป็นควันทวนเข้ดำพี่ชายใหญ่ ๆ ชัดใจ

ไม่ทันยังกำลัง โกรธ เอาทัพพิด็จที่ต๊ะ น้อย ชาย น้อย
 ฝ่าย น้อยชายกลางก็พลอยเข้าด้วยข้างพี่ชายใหญ่ ช่วย
 กันบริภาษว่ากล่าว น้อยชายน้อยอดกลั้นความโกรธมิได้
 จึงกล่าววาทาจากอาชาวาทว่า เรา นี้สู้ ก่อสู้ทำปราดณาจะให้
 ไฟติด มิได้คิดเกียจคร้าน แต่การ น้อยหนึ่งเท่านั้นควร
 หรือพากันตีดำข่มเหงเราเป็นหนักหนา เห็นว่าเป็นเด็กต่อ
 สู้ไม่ได้ ชาตินี้ท่านตีดำข่มเหงเกินเลยไปก่อนเกิด ลีบ
 ไปในเบื่องหน้า แม้ที่ท่านทั้ง ๒ จะเกิดเป็นคนมีมิตินิมา
 เดชาภาพปรากฏเป็นประการใด เราผู้เดี๋ยวนี้ ใช้ขอให้
 เกิดเป็นคนมีมิตินิมาเดชาภาพเต็มอด้วยท่าน แต่ขอให้ฤทธิ
 เดชาภาพแห่งเราแก้กล้ำลามารดเพื่อกำจัดเสียซึ่งฤทธิอำ
 นางแห่งท่านทั้ง ๒ อย่าให้สู้เราได้ อนึ่งในชาตินี้ท่าน
 ทั้ง ๒ ทำให้เราได้ความโสมนัสขัดแค้นฉนั้นใจ ไปชาตินี้
 ขอให้เราข่มขี้ข่มเหงท่านให้ ได้ความขัดแค้นฉนั้นนั้น ชน
 ทั้ง ๓ ต่างเคี้ยวหมอง ช้อง อยู่ด้วยเวรอาชาวาทแก้กัน
 ด้วยอำนาจโกลจิรัตตั้งขึ้น แต่นั่นก็ตงทเลาะวิวาทกัน

เนื่องจาก จนชนทั้ง ๓ ล้นชีวิตรแล้ว ได้ไปเกิดร่วมมารดา
 เดียวกัน ในศาสนาพระเวสสุทฺถ อยู่มาวันหนึ่งชนทั้ง ๓
 ได้ถวายบิณฑบาตร ทานแด่พระสงฆ์สาวก ผู้พี่ชาย
 ใหญ่ นั้น ได้เอภาชนะทองคำมาใส่โภชนตักบาตร น้อง
 ชายกลางเอภาชนะเงินมาใส่โภชนตักบาตร น้องชาย

น้อยเขา	กระบุง ถึง โอ	}	ใหญ่มาใส่โภชนตักบาตร	แล้วจึง
---------	---------------------	---	----------------------	---------

ตั้งปณิธานปรารถนาว่าเดชะผลทานแห่งข้านี้ ถ้าจะบังเกิดสืบไป
 ในอนาคต ขอให้มียี่สิบกายท่อนพุ่มพืชมหากำลังอันพิภุกตาม
 คำนึงปรารถนา แต่นั้นมาชนทั้ง ๓ ก็ต่างกันดังนี้จนกริยา
 ในทานาติบุญกรรมลุลจวิตร อยู่ตรวายเท่าล้นชีวิตรแล้ว ก็ได้ไป
 อุบัติปฏิสนธิ์ ในเทวโลก พี่ชายเป็นสุริยเทพบุตรน้องชาย
 กลางเป็นจันทรเทพบุตร น้องชายน้อยเป็นอสุนิทรหตุด้วย
 เดชะผลแห่งทานที่ได้ใส่บาตรด้วยภาชนะต่างกัน ก็ได้ความ

สุขสมบัดนี้แปลกัน สร้อย } เทพบุตรแลอสุรินทราหูนี้ ย่อม
 จิตร }

มีเวรอาฆาตแต่ชาติก่อนมานี้ อสุรินทราหูจึงได้ย้ายเบียด
 เบียดจับกุมกันสืบมา แลท่านทั้ง ๓ นี้คงจะมีเวรปรักษ์
 ซึ่งกัน แลกันไปช้านาน ส้มเด็จพระทศพลญาณทรงแสดง
 ธรรมเทศนาสาธกบุพกรรมท่านทั้ง ๓ ด้วยอดีตนิทานดังนี้
 แล้ว ทรงแสดงลักษณะเวรอื่นจะมี ได้รับแลจะรับด้วย
 สามารถมิฉะปะปฏิบัติแลลัษณ์ปฏิบัติ เปนโอวาทานุสาสน์
 ต่อไปว่า เวรทั้งหลายจะมีได้รับก็เพราะเวรมี เวรทั้งหลาย
 จะรับก็เพราะหาเวรมิได้ ก็ที่จะรับเสียได้ซึ่งเวรเพราะ
 หาเวรมิได้นี้ เปนประเพณีแห่งนักปราชญ์สืบมาแต่โบราณ
 พระอัฐกถาจารย์รู้พระบรมพุทธานุญาตจึงกล่าวเพิ่มเติม ให้
 เห็นชัดว่า ที่อื่นเขื่อนไป ด้วยอสุจิมีเขฬ์แลน้ำมูกเป็นต้น
 แลบุคคลยังชำน้อสุจิเช่นนั้นมาเทลาดลงรำไป ก็ไม่สามารถ
 จะทำให้ที่นั้นบริสุทธิ์สะอาดได้ เมื่อเห็นว่าที่นั้นเขื่อนเปร
 แล้วก็อย่าเทลาดของโสโครกซ้ำลง ค่อยชำระล้างก็คงส

ของโลสินราศี การที่จะรับเวรนั้นต้องชำระดวงจิตให้ผ่อง
สดด้วยปฏิบัติธรรมกล่าวคือขันติแลเมตตา อาไศรยความ
วิหีฬพิจารณาเห็นเป็นไปในสันดานผู้มีปัญญา ธรรมตา
จะรับด้วยหาเวรมิได้นั้นเป็นมรรคดำเนินแห่งพระพุทธเจ้า
พระปัจเจกพุทธเจ้าแลพระชินาสวเจ้าทั้งหลายสืบมาแต่ โป
ณกาลณนี้ ผู้มีปัญญาถ้าปราณาความศิริสวัสดิ์แก่ตน
ะใคร่พ้นเวรกรรมไม่ให้ ตามสนอง ก็พึงตรึงรองปฏิบัติตาม
ระบรมพุทโธวาท อภี้อาชาฏโกธซึ่งพึงถือทางขันตยา
ทิคุณ กอบด้วยการอุทรพถวัช ขจัดเสียซึ่งโทโสโมหะ
ให้ทำลายลง สมเด็จพระผู้ทรงพระภาคย์ย่อมตรัสตรเลริญ
ถึงคุณแห่งขันติ ว่าเป็นหลักเป็นประธานแห่งศีลคุณแล
สมาธิคุณ คือเบญจางคิกะศีลกัตติอัชฎางคิกะศีลกัตติ ทศศีล
กัตติ อธิศีลสิกขาปาฏิโมกขสังวรศีลกัตติ คัดทั้งปวงนี้
ล้วนมีขันติเป็นเหตุ แลสมาธิทั้ง ๓ คือขณิกสมาธิ อุปจาร
สมาธิ อัปปนาสมาธินี้ ก็มีขันติเป็นประธาน เพราะฉะนั้น
ถ้าขันติมีอยู่ในสันดานผู้ใด ก็ย่อมเป็นปัจจัยที่จะให้กุศล

ธรรมเจริญในสันดาน แห่งผู้นั้น ชนติย่อมหักท่นบ้นรอนเกลี้ยงซึ่ง
 ปาปธรรมทั้งหลายมิให้เกิดขึ้นได้ไกลกระหาติดิน ล้นจากความ
 หุ้มเกลี้ยงเกลี้ยงงอน ชนติเป็นเครื่องอาภรณ์แห่งอริยนักปราชู
 บุคคลฉลาดกอบด้วยชนตินั้น ได้ชื่อว่าผู้มีตะบะเตชะ เพราะ
 ทำให้อกุศลเวราร้อนเล็กถอนทำลาย พระโยคาวจรเจ้า
 ทั้งหลาย ย่อมเอาชนติเป็นกำลัง ชนติย่อมนำประโยชน์แล
 ความสุขมาสู่ตน บุคคลถือชนตินั้นว่า เป็นผู้มีลาภคือ
 เมตตาพรหมวิหาร เพราะนำมาซึ่งประโยชน์ตนแลประโยชน์
 ผู้อื่น และมีอริยคุณปรากฏด้วยความสวัสดิสุขทุกเวลา เป็น
 ที่สรรเสริญยินดีแห่งเทพยดาแลมนุษย์ทั้งหลายหญิงชายผู้ถือ
 ชนติ ได้ชื่อว่าชนผู้วิถิอันจะดำเนินไปสู่สุคติภูมิ แลจะ
 เนื่องต่อถึงซึ่งพระปวินิพพาน อากาเรื่อชนตินั้น ได้ชื่อว่า
 เป็นผู้ประพฤติตามพระบรมพุทโธวาทสาสนา แลณับว่า
 เป็นผู้บูชาสมเด็จพระพุทธเจ้า ด้วยเครื่องสักการอันอุดม
 เป็นที่นิยมพึงภอพระพุทธไทย อันตั้งชนติอดใจนี้ ก็เป็น
 ประเพณีแห่งบรมโพธิสัตว์ อันทรงสร้างพระบารมีสืบมา

เมื่อสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์
 สิริย จันทร์ } ปรีดาสถิตจบลงแล้ว
 ราช }

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์
 เสด็จมาแสดงความเลื่อมใส ถวายตัวเป็นอุปาสกตั้งอยู่ในไตร
 สรณาคมแล้ว ก็กราบถวายบังคมลาพระโลกนาถเสด็จกลับ
 ยังพระราชนิเวศน์สถาน

อนึ่งเมื่อมี สิริย
 จันทร์ } ราชครูทั้งโตคนทั้งหลายพร้อม
 นิยมพากันตีเกราะฆะฆะ ไม่นาน ข้าพเจ้าขออ้อนกล่าวความ
 ตามที่ได้พรรณามาแล้วในเบื้องต้นว่า ในกาลครั้งนั้น เมื่อเวลา
 ยังเกิดจันทร คาหะ ฝ่ายสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์
 แดชาวพระนครต่างลัญญากันว่า ราตรีวันนี้เป็นมงคลพิณัต
 ชัดฤกษ์จันทรคาหะแล้ว ต่างก็เอิกเกริกทำการมงคลจน
 ถึงราตรี ก็กล่าวว่า เป็นมงคลพิณัตชัดเจนชัดฤกษ์ ชาวพระนครต่าง
 เอิกเกริกทำการมงคลจนถึงราตรี คำที่ว่าเอิกเกริกกล่าว

คือยังบินแต่ประ โคม ลังค์แตรดนตรี เหล่านี้ นับว่าเป็นการมงคล
การเจียมไม้ อีกกระทึกคือพุทฺธชบสสนทนากัน เป็นต้น นับว่า
ไม่เป็นการมงคล แลชนทั้งหลาย ในครั้งนั้น

เมื่อได้ทราบตามคติโบราณ ว่าพระราหูจับพระ อาทิตย }
จันทร์ } แเจ้า

เห็นว่าพระ อาทิตย }
จันทร์ } มีคุณแก่โลกย์ ผู้ที่ไม่มีบัน แดเครื่อง

ดนตรีจะ ดิจะยัง ก็ต่างชวนกันดีเกราะเขาะไม้ดังใจช่วย

พระ อาทิตย }
จันทร์ } ที่ทำอีกกระทึกครึกโครม นั้นหมายสำคัญจะให้

พระราหูตกใจจะได้คลายจากพระ อาทิตย }
จันทร์ } ไป ได้ความ

ตามพระบาฬีแลคติโบราณดังนี้

ข้าพเจ้าเห็นว่าเมื่อพระ อาทิตย }
จันทร์ } จะพ้นจากอำนาจ

ความมืดมิดของ อสุรินทราหู ได้นั้น ก็เพราะรฤกถึงคุณพระ

พุทธเจ้า เพราะฉะนั้นเราท่านทั้งหลายเมื่อมีทุกข์โงมมาเบียด
เบียนก็ดีหรือไม่เบียดเบียนก็ดี ก็ควรมีสติวิรฤกย์ดหน้าวง

เอาคุณพระรัตนไตรยเป็นอารมณ์ ความดีวิดินิยมก็คง

ทะ
๗
จำเริญดังมโนรลปรารถนาทุกประการ

